

De la sare la Libra coin:
scurt istoric al formelor monetare și aspectul lor juridic

From Salt to Libra Coin:
a Brief History of Monetary Forms and Their Legal Aspect

Despina-Martha Ilucă¹

Rezumat:

Prezentul studiu tratează problematica naturii juridice a banilor, abordând evoluția istorică și trăsăturile banilor, dezvoltarea formelor monetare, precum și teoriile din economie și filosofie cu privire la calificarea unei valori ca fiind bani. Prin urmărirea principalelor texte de lege din România care includ noțiunea de „bani”, vom cristaliza argumente și contraargumente cu privire la calificarea banilor drept bunuri și vom avansa o idee referitoare la posibila naștere a unei categorii juridice autonome a banilor, în contextul dematerializării acestora și a apariției unor alternative pentru moneda fiduciară, respectiv crearea monedelor virtuale. Aceste monede virtuale, în multiplele lor forme, de la Bitcoin la Ethereum și până la viitoarea Libra coin, sunt create și circulă cu ajutorul Internetului, ceea ce naște o nouă serie de provocări juridice.

Cuvinte-cheie: bani; natura juridică a banilor; monedă; monedă electronică; monedă virtuală; criptomonedă.

Abstract:

The present study deals with the issue of the legal nature of money, addressing the historical evolution and characteristics of money, the development of monetary forms, as well as theories in economy and philosophy regarding the assessment of a value as money. By reviewing the main Romanian provisions that contain the term „money”, we will outline both arguments and counterarguments as to the inclusion of money in the category of goods and we will advance an idea regarding a possible appearance of an autonomous legal category of money, in the context of their dematerialization and of the emergence of alternatives to fiduciary money, respectively virtual coins. These virtual coins, in their many shapes, from Bitcoin to Ethereum to the future Libra coin, are created and circulate via the Internet, and this in itself raises a new series of legal challenges.

Keywords: money; legal nature of money; currency; electronic money; virtual currency; cryptocurrency.

---

¹ Doctorand, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Drept, email: despina.iluca@gmail.com.

1. Argument al cercetării

Ce sunt banii? Natura lea cu care folosim noțiunea de „bani” în limbajul colocvial, dar și în cel juridic ar trebui să însemne că răspunsul la întrebare este unul foarte simplu; că este un termen al cărui sens îl știm și îl agreăm, dacă nu în unanimitate, cel puțin cu o majoritate covârșitoare. Adevărul este însă că cele mai simple concepte generează cele mai complexe explicații, care de multe ori, la rândul lor, lasă loc unor noi interogații.

Economiștii au încercat de mult timp să ofere un răspuns acestei întrebări, iar acest lucru ar putea descuraja un jurist să se alătore unei astfel de cercetări. Cu toate acestea, definirea banilor trebuie să constituie o preocupare și pentru lumea dreptului, având în vedere multitudinea termenilor juridici care se leagă – indisolubil sau nu – de bani: „preț”, „evaluabil”, „daune”, „capital”, „dobândă”, „patrimoniu”, „sumă” etc. În prezent, în peisajul normativ românesc nu există o definiție expresă a banilor și nici nu le este atribuită o reglementare de sine stătătoare, fapt care a condus literatura juridică să califice banii prin includerea lor în categoria bunurilor, fiind reputați ca bunuri de gen, fungibile și consumptibile².

Acest răspuns ar trebui să fie suficient, dacă nu am fi puși în dilemă de dispozițiile din materia contractelor, respectiv de art. 1.660 C. civ.³, care stipulează că o condiție a prețului în contractul de vânzare este ca acesta să conștie într-o sumă de bani, fiind deci o cerință care condiționează însăși natura contractului. Pe de cealaltă parte, art. 1.763 C. civ. definește schimbul ca fiind contractul prin care fiecare dintre părți, denumite copermutanți, transmite sau, după caz, se obligă să transmită un bun pentru a dobândi un altul. Așadar, dacă admitem că banii sunt bunuri, am ajunge la concluzia că toate contractele de vânzare sunt de fapt contracte de schimb.

Este adevărat că art. 1.764 C. civ. prevede că dispozițiile privitoare la vânzare se aplică, în mod corespunzător, și schimbului, dar intenția legiuitorului a fost totuși să prevadă două tipuri distincte de contracte. Din acest motiv⁴, nu putem rămâne indiferenți în fața contradicțiilor care rezultă din calificarea banilor drept bunuri; însă dacă nu sunt bunuri, ce altă natură juridică ar putea avea?

---

² R.I. Motica, L. Bercea, *Banii în Codul civil român*, în volumul Sesiunii științifice „Codul civil român, între tradiție și reformă, la 140 de ani de aplicare”, organizată de Facultatea de Drept din cadrul Universității din Craiova, noiembrie 2005, p. 31.

³ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 511 din 24.07.2009, cu modificările și completările ulterioare.

⁴ Și din alte motive, care vizează interese personale de cercetare, respectiv operațiunile de *crowdfunding* în comerțul internațional; *crowdfunding*-ul reprezintă finanțarea unei inițiative de către un număr mare de persoane care contribuie cu sume de bani relativ reduse. Dacă se contribuie cu orice altceva în afară de bani, nu mai suntem în prezența unei operațiuni de *crowdfunding*, ci eventual de *crowdsourcing*.

2. Delimitări socio-antropologice

Pentru început, considerăm că este important să trasăm limitele de cercetare în interiorul cărora dorim să tragem concluziile prezentului studiu. Toate aspectele pe care le vom analiza și care au o componentă profund tehnică sunt valabile doar în contextul unei economii libere sau în interiorul unei economii statale, indiferent de dimensiunea acesteia. Lucrurile stau cu totul altfel dacă este să ne gândim la închisorile moderne sau la lagărele de concentrare ori la cele pentru prizonierii de război, în interiorul cărora se nasc sisteme monetare paralele lumii exterioare.

O tristă amintire a unui supraviețuitor de la Auschwitz este că banii a căror valoare nu o punea nimeni la îndoială erau țigările, orice bun pe care reușeau să îl introducă în lagăr fiind evaluat într-un anumit număr de țigări: „Prețul fiecărui articol era indicat în țigări... În vremuri «normale», adică atunci când candidații la camera de gazare soseau într-un ritm regulat, o franzelă costa 12 țigări; un pachet de margarină de 300 de grame, 30; un ceas, între 80 și 200; un litru de alcool, 400 de țigări!”⁵. Un alt supraviețuitor al aceluiași lagăr de concentrare relatează cum inclusiv „salariile”, adică o pseudo-remunerare a muncii, ajungeau să fie traduse tot în țigări: „Am fost chiar răsplătit pentru munca mea. Înaintea Crăciunului anului 1944 am primit un dar sub forma unor «cupoane premiu». Acestea erau eliberate de firma de construcție căreia îi eram practic vânduți ca sclavi: firma plătea autorităților lagărelor o sumă fixă pentru fiecare deținut în fiecare zi. Cupoanele costau firma șazeci de pfenigi bucata și puteau fi schimbate pe șase țigări, adesea săptămâni mai târziu, deși uneori între timp își pierdeau validitatea. Eu am fost mândrul deținător al unei valori echivalente cu douăsprezece țigări. Mai important este că țigările puteau fi schimbate pe douăsprezece supe, iar douăsprezece supe te puteau salva de la înfometare”⁶.

Alte exemple ne arată că la începutul Primului Război Mondial, în Marea Britanie, mandatele poștale au fost transformate în mijloace legale de plată (*legal tender*); în Germania nazistă, timbrele nefolosite erau bani și era interzisă transmiterea lor în afara frontierelor fără aprobare prealabilă, dacă erau utilizate ca plată. Cu toate acestea, ca regulă, acele bunuri nu intră în categoria juridică a banilor, deoarece erau acceptate ca mijloc de schimb doar într-un cerc restrâns sau în anumite circumstanțe excepționale⁷.

La rândul lor, țigările, ca forme (așa-zis) monetare, asigurau schimbul de bunuri și servicii în interiorul lagărelor, însă nu ar fi fost neapărat acceptate ca mijloc de plată în tranzacțiile „cu exteriorul”, similar situației de astăzi a monedelor virtuale (Bitcoin, Ethereum, Litecoin, Ripple etc.); or, această trăsătură este caracteristică formelor monetare acceptate în prezent în mod universal ca

---

⁵ În acest sens, a se vedea Y. Noah Harari, *Sapiens: Scurtă istorie a omenirii*, Editura Polirom, București, 2017, p. 154.

⁶ V.E. Frankl, *Omul în căutarea sensului vieții*, Editura Vellant, București, 2018, p. 23.

⁷ F.A. Mann, *The Legal Aspect of Money (with special reference to Comparative Private and Public International Law)*, Fourth Edition, Clarendon Press, Oxford, 1982, p. 23.

bani. Având în vedere aceste aspecte, urmează ca analiza noastră să privească exclusiv banii ca instrument în economia de piață sau în interiorul unei economii statale (care nu este neapărat și o economie liberă) și să atingă doar tangențial problema uneori incomodă a monedelor virtuale.

3. *Evoluția formelor monetare în comerț*

Din punct de vedere istoric, raporturile economice își au originea în troc (*barter*), adică în schimbul de bunuri apreciate ca având valori egale, fapt care ar explica din această perspectivă concluzia la care am ajuns anterior referitoare la suprapunerea dintre contractul de vânzare și contractul de schimb. Aceste raporturi au evoluat însă atât de mult, încât banii s-au transformat mai degrabă în instrument de evaluare a altor bunuri.

În formele inițiale ale comerțului, adică în perioada cuprinsă între anii 10.000-3.000 î.Hr., obiectele și chiar și serviciile erau schimbate între ele, părțile negocierii căzând de acord cu privire la paritatea de valoare a acestora⁸. Însă dificultățile trocului erau generate de faptul că o parte nu avea întotdeauna ceea ce își dorea cealaltă parte, precum și de considerentul că în economiile bazate pe *barter*, părțile trebuiau să învețe în fiecare zi din nou prețurile relative ale zecilor de mărfuri. Aceasta pentru că, în troc, răspunsul la întrebarea „Cât costă?” varia foarte mult: pentru 100 de mărfuri diferite aflate pe piață, cumpărătorii și vânzătorii trebuiau să rețină 4.950 de rate de schimb, iar pentru 1.000 de mărfuri diferite apăreau 499.500 de rate de schimb⁹. Mai mult decât atât, bunurile respective nu erau întotdeauna ușor divizibile și nici ușor transportabile, mai ales în cantități mari. În acest context, s-a produs o revoluție mentală pentru crearea unor artefacte care să aibă rolul de bani; apariția banilor nu avea nevoie de o revoluție tehnologică, ci implica crearea unei noi realități intersubiective care exista numai în imaginația comună a oamenilor¹⁰.

Încă de când locuitorii insulei Yap din Oceanul Pacific au întrebat pentru prima oară „Ai rest pentru asta?”, arătând spre o bucată de piatră cu diametrul de peste 3 metri cu o gaură în mijloc, oamenii au căutat metode mai convenabile pentru a schimba valori între ei, fără a avea nevoie de o macara. Diverse lucruri au fost utilizate ca mijloc de schimb: săpun, boabe de cacao, fasole, grâne, mărgelile, cochilii, sare, elefanți, părți din elefanți, animale vii și aur. Lista este vastă și extrem de diversă, însă toate acele bunuri erau caracterizate de o trăsătură comună: un grad de raritate sau alte însușiri care le confereau valoare, astfel că oamenii au devenit motivați să le acumuleze pe măsură ce economia globală se dezvolta. Cu toate acestea, în timp ce bogăția creștea, deținerea și

⁸ K. Hennessy (ed.), *How Money Works*, Dorling Kindersley Limited, London, 2017, p. 11.

⁹ Y. Noah Harari, *op. cit.*, p. 153.

¹⁰ *Idem*, p. 154.

transportul acestor bunuri deveneau tot mai dificile, iar animalele aveau prostul obicei de a muri sau de a fugi¹¹.

Ca soluție pentru o parte dintre aceste provocări, odată cu apariția scrierii, oamenii au inventat instrumentele numite IOU – „I owe you” (joc de cuvinte în engleză; în traducere, „Eu îți sunt dator ție”), similare unor titluri promisorii, prin care se schimbau bunurile atunci când situația era favorabilă, de regulă la o dată ulterioară¹². Spre exemplu, în perioada verii, o parte îi livra celeilalte grâne, în schimbul unui IOU pentru o vacă, pe care urma să o preia în perioada iernii. Treptat, IOU au ajuns să aibă valoare proprie și au început să fie folosite similar banilor, deoarece deținătorul unui IOU îl putea da pentru a obține orice alt bun care era apreciat la aceeași valoare cu bunul înscris pe titlul promisoriu. Este interesant de observat că la acest moment nimeni nu considera necesară sau dezirabilă existența unei autorizări sau control din partea autorităților statale¹³.

Parte din aceeași revoluție mentală, următorul pas a fost ca oamenii să își evalueze averea în aur, pe care îl țineau închis în seifuri, iar în cadrul tranzacțiilor foloseau înscrisuri pe care scriau „Promit să plătesc la cerere deținătorului acestui titlu echivalentul a ...”, completându-se cu o anumită cantitate de aur, funcționând similar unui cec din zilele noastre. Astfel, aceste înscrisuri au început să circule în economie, iar aurul rămânea nemișcat¹⁴.

Însă aurul nu a fost întotdeauna etalonul de valoare, mai ales pentru că nu în toate culturile lumii exista aur. Deși orzul a reprezentat un prim tip de bani, pentru că avea o valoare biologică inerentă, adevărata revoluție în materie monetară a avut loc atunci când oamenii au dobândit încredere în acei bani care erau ușor de depozitat și de transportat, precum siclul de argint, apărut în Mesopotamia antică la mijlocul mileniului al III-lea î.Hr., care nu era însă o monedă, ci etalonul pentru cantitatea de 8,33 grame de argint. Spre exemplu, în Codul lui Hammurabi, sancțiunea pentru uciderea unei sclave era plata către proprietar a 20 de sicli de argint, adică 166 grame de argint, nu 20 de monede, esențială fiind deci cantitatea și nu forma materială pe care o avea¹⁵.

Aceste greutate fixe de metale prețioase au dat naștere în cele din urmă monedelor. Începând cu moneda lydiană de aur, bătută de regele Alyattes al Lydiei în jurul anului 640 î.Hr., continuând cu dragma ateniană (cca. 600 î.Hr.), moneda dinastiei Han (cca. 200 î.Hr.), formele monetare au evoluat până la moneda romană – denarul (27 î.Hr.), moneda bizantină (cca. 700 d.Hr.), moneda anglo-saxonă și dirhamul arab (ambele în jurul anului 900 d.Hr.)¹⁶. Între anii 1100 și 1970, statele au emis bancnote, folosindu-se de același principiu pe care

---

¹¹ S. Cowley, *Man vs Money – Understanding the Curious Economics that Power Our World*, Aurum Press, Londra, 2016, pp. 125-126.

¹² K. Hennessy (ed.), *op. cit.*, p. 14.

¹³ F.A. Mann, *op. cit.*, p. 15.

¹⁴ S. Cowley, *op. cit.*, p. 126.

¹⁵ Y. Noah Harari, *op. cit.*, p. 158.

¹⁶ K. Hennessy (ed.), *op. cit.*, pp. 16-17.

funcționaseră titlurile promisorii de tipul IOU, pentru că bancnotele se foloseau în tranzacții ca mijloc de plată și puteau fi schimbate pe monede din metal prețios¹⁷.

Concluzia spre care tindem prin acest raționament este aceea că, treptat, banii s-au autonomizat, îndepărtându-se ușor de categoria juridică clasică a bunurilor. În opinia noastră, această ruptură poate fi pusă pe seama a două momente istorice: primul este marcat de data de 15 august 1971, când Statele Unite ale Americii, conduse atunci de președintele Richard Nixon, au încetat unilateral convertibilitatea dolarului în aur, punând capăt sistemului Bretton Woods și transformând dolarul în monedă *fiat*¹⁸, moment rămas cunoscut drept *Nixon shock*¹⁹. Al doilea moment este reprezentat de debutul emisiunii de monedă electronică și de monedă de cont, continuată până la punctul în care, în prezent, într-un scenariu în care toate persoanele s-ar prezenta la bancomate și ar retrage în numerar toți banii pe care îi dețin în conturi, ar exista doar 8% disponibilități fizice²⁰, întrucât peste 90% din banii de astăzi există doar pe servere, adică în format electronic. Într-un context economic mai larg, nu doar banii sunt cei care s-au dematerializat, ci și instrumentele care servesc dovedirii tranzacțiilor cu un conținut financiar, adică documentele justificative²¹.

Pentru a clarifica terminologia folosită, facem apel la doctrină, care a arătat că moneda electronică este o creație monetară privată, emisă de o instituție emitentă de monedă electronică, în schimbul unei alte forme monetare puse la dispoziție de beneficiar, fiind o monedă „preplătită”. De cealaltă parte, moneda de cont este creată de bănci cu ocazia operațiunilor de creditare, reprezentând punerea la dispoziția utilizatorilor de bani care se adaugă masei monetare aflate deja în circulație. În această situație, băncii centrale nu îi mai rămâne decât monopolul de a emite moneda legală sub formă de numerar și de propria monedă de cont²². Așadar, se apreciază că banii au evoluat de la a fi bun mobil corporal (monede) la statutul de drept încorporat într-un titlu (bancnotă) și, în final, au devenit bun incorporeal, sub forma înregistrării în cont (moneda de cont) sau pe suport electronic (moneda electronică)²³. Aceste forme monetare sunt reglementate²⁴ și

¹⁷ *Idem*, p. 13.

¹⁸ Termenul *fiat* (lat.) desemna un titlu emis de guvern sau de o altă autoritate; aplicat banilor, fiat este moneda susținută din ordinul sau de autoritatea guvernamentală.

¹⁹ Department of State, Office of the Historian, *Nixon and the End of the Bretton Woods System, 1971-1973*, [Online] la <https://history.state.gov/milestones/1969-1976/nixon-shock>, accesat la 08.12.2019.

²⁰ E. Grabianowski, *How Currency Works*, [Online] la <https://money.howstuffworks.com/currency6.htm>, accesat la 08.12.2019.

²¹ În acest sens, a se vedea I.M. Costea, *Factura între original, duplicat și dematerializare*, în *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, Tomul LXIII, Științe Juridice, 2017, nr. II, [Online] la http://pub.law.uaic.ro/files/articole/2017/volii/3.costea_v_test.pdf, accesat la 08.12.2019.

²² L. Bercea, „Prețul constră într-o sumă de bani.” *De la moneda de cont la „moneda” virtuală (și înapoi)*, [Online] la <https://www.universuljuridic.ro/prețul-consta-intr-o-suma-de-bani-de-la-moneda-de-cont-la-moneda-virtuala-si-inapoi/>, accesat la 08.12.2019.

²³ *Ibidem*.

se bucură de un regim juridic propriu, însă banii ca noțiune rămân fără definiție legală.

Această reglementare rigidă și „energică” a monedelor statale, fie ele emise de banca națională ori de o altă instituție (emitentă de monedă electronică), este tocmai ceea ce a determinat participanții la viața economică mondială să identifice noi soluții pentru a eluda controlul exercitat de autoritățile naționale, supranaționale și internaționale asupra formelor bănești și astfel au intrat în scenă monedele virtuale.

Definiția monedei virtuale a fost formulată de Banca Centrală Europeană într-un raport din 2012²⁵ ca fiind un tip de monedă digitală nereglementată, emisă și controlată de dezvoltatori și acceptată de membrii unei comunități virtuale specifice. Studiul identifică trei forme de monede virtuale, în funcție de posibilitatea de a interacționa cu lumea reală și cu monede naționale: (1) scheme închise de monedă virtuală, aproape complet lipsite de legătura cu lumea reală și folosite cu precădere în jocurile online (e.g. *gold* în jocul *World of Warcraft*); (2) scheme cu flux unidirecțional de monedă virtuală, în care moneda virtuală se achiziționează cu bani reali, la un anumit curs de schimb, dar nu poate fi schimbată înapoi în monedă națională (e.g. *Nintendo points*) și (3) scheme cu flux bidirecțional de monedă virtuală, în care moneda virtuală poate fi cumpărată și vândută la un anumit curs (e.g. *Linden Dollars* în realitatea virtuală *Second Life*)²⁶.

Cunoscutele criptomonede Bitcoin, Ethereum, Litecoin, Ripple, Bitcoin Cash fac parte din a treia categorie, cea a monedelor virtuale cu flux bidirecțional, pe care utilizatorii le pot cumpăra și vinde în funcție de cursul de schimb și permit cumpărarea de bunuri și de servicii atât reale, cât și virtuale. Important este de reținut că „monedele virtuale se disting de moneda electronică, astfel cum este definită în Directiva 2009/110/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind accesul la activitate, desfășurarea și supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică, de modificare a Directivelor 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 2000/46/CE (JO L 267, p. 7), în măsura în care, spre deosebire de această monedă, în cazul monedelor virtuale, fondurile nu sunt exprimate într-o unitate de cont tradițională, de exemplu în euro, ci într-o unitate de cont virtuală, precum bitcoin”²⁷.

---

²⁴ În acest sens, a se vedea Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, Legea nr. 127/2011 privind activitatea de emisie de monedă electronică, O.U.G. nr. 113/2009 privind serviciile de plată.

²⁵ European Central Bank, Eurosystem, *Virtual Currency Schemes, October 2012*, p. 13, [Online] la <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>, accesat la 08.12.2019.

²⁶ *Idem*, pp. 13-14.

²⁷ Hotărârea din 22 octombrie 2015 pronunțată de CJUE, Camera a cincea în Cauza C-264/14 Skatteverket împotriva David Hedqvist, [Online] la <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d5c24c612cd6fb4fc8983ad6dea40e4a04.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4PaNeSe0?text=&docid=170305&pageIndex=0&doclan>

Deși au fost apreciate și căutate pentru avantajele lor, printre care controlul inflației, independența financiară, reducerea costurilor, securitatea și validarea tranzacțiilor, precum și pentru confidențialitatea asigurată, criptomonedele nu au rămas la adăpost de critici pentru rolul lor în facilitarea comportamentelor ilicite, în creșterea riscului de evaziune fiscală, pentru lipsa asigurării protecției prin mijloace de drept civil, dar mai ales pentru volatilitate²⁸.

Nici de această dată soluțiile nu s-au lăsat mult așteptate, noua propunere venind din partea unui grup de companii care operează predominant în mediul online, reunit sub denumirea de Libra Association, din care fac parte, printre altele, Calibra (filială a Facebook), Spotify, Uber, PayU, Coinbase și Vodafone. Moneda virtuală propusă de acesta – Libra coin – se dorește a fi o criptomonedă care să trateze problema volatilității prin existența unei acoperiri integrale a sale în monede naționale²⁹, ca o rezervă preconstituită prin aportul membrilor: 50% dolari americani, 18% Euro, 14% yeni japonezi, 11% lire sterline și 7% dolari singaporezi³⁰. Cu toate că Libra coin abordează și pare să rezolve problema volatilității, criptomonedă funcționează prin renunțarea la avantajul descentralizării garantate, spre exemplu, de Bitcoin. Astfel, tranzacțiile se înregistrează în Libra blockchain, iar moneda se bazează pe încrederea în Asociația Libra, care ar funcționa ca o „bancă centrală *de facto*”³¹.

Luându-se în considerare principiile de funcționare după care este construită moneda Libra, această propunere a întâmpinat o rezistență considerabilă din partea autorităților naționale și a organismelor internaționale. Pe lângă riscurile cunoscute ale monedelor virtuale, suntem de părere că aversiunea statelor față de Libra coin este alimentată și de rolul de lider pe care compania Facebook îl are în Asociația Libra și, pe cale de consecință, de preocuparea cu privire la asigurarea protecției datelor cu caracter personal³². Având în vedere

g=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=299689, accesat la 08.12.2019.

²⁸ Pentru detalii, a se vedea D.-M. Ilucă, *Reglementarea bitcoin. Aspecte juridice privind utilizarea de bitcoin*, în *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, Tomul LXIII, Științe juridice, nr. II/2017, pp. 311-326, [Online] la http://pub.law.uaic.ro/files/articole/2017/volii/20.iluca_v_test.pdf, accesat la 08.12.2019.

²⁹ *An Introduction to Libra, White Paper, From the Libra Association Members*, [Online] la https://libra.org/en-US/wp-content/uploads/sites/23/2019/06/LibraWhitePaper_en_US.pdf, accesat la 08.12.2019.

³⁰ Wikipedia, *Libra (cryptocurrency)*, [Online] la [https://en.wikipedia.org/wiki/Libra_\(cryptocurrency\)#Currency](https://en.wikipedia.org/wiki/Libra_(cryptocurrency)#Currency), accesat la 08.12.2019.

³¹ *Idem*.

³² În acest sens, a se vedea A. Șerban, *Soluționarea litigiilor privind datele cu caracter personal*, în *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, Tomul LXIV, Științe Juridice, 2018, Supliment, pp. 157-172, [Online] la http://pub.law.uaic.ro/files/articole/2018/2018_supliment/12.serban.pdf, accesat 08.12.2019, și C.T. Ungureanu, *Protecția datelor cu caracter personal în contractele internaționale*, în *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, Tomul LXIII, Științe Juridice, nr. II/2017, pp. 135-154, [Online] la http://pub.law.uaic.ro/files/articole/2017/volii/10.ungureanu_protectia_datelor.pdf, accesat la 08.12.2019.

toate aceste aspecte, ne exprimăm rezerve cu privire la viitorul loc pe care îl poate ocupa Libra coin în rândul monedelor virtuale, cu precădere în contextul în care Facebook a anunțat că nu va lansa criptomoneda anterior clarificării îngrijorărilor ridicate de autoritățile de reglementare și obținerii tuturor autorizațiilor necesare³³.

4. Interogații filosofice. Certitudini economice

Discuțiile conceptuale cu privire la bani au fost abordate și în filosofie, mari gânditori ai vremurilor lor lansând o serie de teorii care și-au găsit aplicarea până în zilele noastre. Platon a sugerat că moneda aflată în circulație ar trebui să fie un „simbol” arbitrar care să faciliteze schimburile, opunându-se folosirii de aur și argint, întrucât, în opinia sa, valoarea banilor trebuia să fie independentă de materialul din care este făcută moneda. Aristotel, fost elev al lui Platon, s-a opus în mod conștient acestei concepții, dând naștere viziunii „metaliste”, bazate pe următorul raționament: existența societății non-comunale implica schimbul de bunuri și servicii, materializat prin *barter*, însă pentru că oamenii nu dețineau întotdeauna ceea ce dorea cealaltă parte, mărfurile au fost folosite ca mijloc de schimb³⁴; din acest motiv, metalele erau preferate în comerț pentru caracteristicile pe care Aristotel le-a considerat esențiale în teoria sa a comensurabilității: durabilitate, portabilitate, divizibilitate (și fungibilitate) și valoare intrinsecă³⁵.

Așadar, banii nu sunt bani dacă nu au toate caracteristicile definiției: trebuie să aibă valoare, să fie durabili, portabili, uniformi, divizibili, în cantitate limitată și utilizabili cel puțin ca mediu de schimb. Aceștia pot avea funcțiile conturate de economistul John Maynard Keynes: (1) mijloc de schimb – trebuie să existe posibilitatea de a schimba banii în mod liber pe bunuri sau servicii, iar valoarea lor ar trebui să fie pe cât de stabilă este posibil; de asemenea, este preferabil ca valorile să fie ușor divizibile și să existe suficiente subdiviziuni încât să se poată da rest; (2) unitate de măsură a valorii – banii pot fi utilizați pentru a ține evidența averii deținute, a bunurilor și serviciilor tranzacționate; astfel, existența unei singure instituții emitente de bani într-o zonă geografică este importantă, pentru că dacă oricine ar putea emite bani, atunci ar scădea încrederea în ei și și-ar pierde valoarea; (3) rezervă de valoare – banii pot servi drept mijloc prin care oamenii își pot păstra averea pentru valorificare ulterioară, de aceea trebuie

---

³³ B. Bain, A. Weinstein, *Facebook Says Libra Won't Launch Until Regulators Satisfied*, Bloomberg, 15.07.2019, [Online] la <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-07-15/facebook-says-libra-won-t-launch-until-regulators-satisfied>, accesat 08.12.2019.

³⁴ M. Olivella, *The power of money. Monetics against corruption, Chapter 5. Aristotle against Plato*, Edicions 62, Barcelona, 1992.

³⁵ E.W. Younkins, *Aristotel and Economics*, [Online] la <http://www.quebecoislibre.org/05/050915-11.htm>, accesat 09.12.2019; John Lee, *Aristotle and the Definition of Money*, [Online] la <http://www.marketoracle.co.uk/Article10370.html>, accesat la 09.12.2019.

să nu fie perisabili și trebuie să aibă o dimensiune fizică practică din punct de vedere al transportului și depozitării³⁶.

5. *Provocări juridice*

În lipsa definiției legale, doctrina a subliniat necesitatea unei clarificări conceptuale în materie monetară, între noțiunile de monedă, unitate monetară și forme monetare sau, altfel spus, între bani, unitate bănească și forme bănești. Astfel, dacă banii sunt o formă particulară, imediat mobilizată, de avere, unitatea monetară este unitatea de măsură într-un sistem monetar, în timp ce formele monetare sunt expresiile de existență ale banilor. Între cei trei termeni se stabilește un raport de tipul esență – unitate – existență sau, mai precis, gen abstract – unitate de gen – formă concretă³⁷.

Această delimitare însă nu este suficientă pentru a contura definiția banilor. În consecință, urmează să ne orientăm atenția spre abordările doctrinare ale acestei probleme. Juristul englez William Blackstone a definit banii prin intermediul funcțiilor economice pe care le îndeplinesc, care par să prevaleze față de alte trăsături: „*banii sunt un mediu de comerț... un mediu universal sau un standard comun prin comparație cu care se poate stabili valoarea tuturor mărfurilor sau este un simbol care reprezintă valoarea corespunzătoare tuturor bunurilor*” (tr.n.)³⁸.

Pe de altă parte, economistul american F.A. Walker a oferit o caracterizare a banilor care a fost împărtășită în jurisprudență de judecătorul Darling într-o cauză de referință (*Moss v. Hancock*, 1899), afirmând că banii sunt „*ceea ce circulă prin remitere din mână în mână într-o comunitate, pentru liberarea de datorie și plata integrală a bunurilor, fiind acceptați în mod egal, indiferent de caracterul sau onoarea persoanei care îi oferă și fără intenția persoanei care îi primește de a-i consuma sau de a le oferi un alt scop decât acela de a îi folosi la rândul său pentru liberarea de datorii sau plata bunurilor*” (tr.n.)³⁹.

Propunerea unei definiții juridice a fost formulată de juristul german F.A. Mann, care sugerează că, în drept, „*calitatea de bani se atribuie acelor bunuri care, emise prin autoritatea legii și denumite prin raportare la o unitate de cont, sunt destinate să servească drept mijloc universal de schimb în statul emitent*” (tr.n.)⁴⁰.

Trimiterea către „statul emitent” reflectă teoria statală asupra banilor, existentă și în definiția normativă din Secțiunea 1-201 a Uniform Commercial Code (aplicabil pe aproape întreg teritoriul Statelor Unite ale Americii): „(24) *Banii reprezintă un mediu de schimb autorizat sau adoptat în prezent de un guvern federat sau străin. Termenul include unitatea monetară de cont statuată de o organizație interguvernamentală sau prin acordul dintre două sau mai multe țări*”

³⁶ K. Hennessy (ed.), *op. cit.*, pp. 16-17.

³⁷ R.I. Motica, L. Bercea, *Banii în Codul civil român*, în volumul Sesiunii științifice „Codul civil român, între tradiție și reformă, la 140 de ani de aplicare”, organizată de Facultatea de Drept din cadrul Universității din Craiova, noiembrie 2005, p. 29.

³⁸ F.A. Mann, *op. cit.*, p. 8.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*.

(*tr.n.*)⁴¹. Din analiza acestui text, observăm că testul pe care trebuie să îl treacă un anumit simbol pentru a fi considerat „bani” este acela al recunoașterii de către autoritățile unui stat.

Teoria statală explică și de ce, în ipoteza unui război civil în care rebelii dobândesc puterea și impun pe cale de forță o nouă monedă, ea va reprezenta „bani”, având puterea juridică a monedei legale. Deși insurgenții nu ar forma un guvern recunoscut, autoritatea exercitată *de facto* de aceștia în toate problemele instituționale ar transforma obediența în fața lor într-o obligație și nu doar o necesitate⁴². Opusul teoriei statale este teoria societară asupra banilor, îmbrățișată predominant de economiști, care sunt de părere că puterea de a face anumite lucruri „bani” este dată de utilizarea lor în viața economică și de încrederea oamenilor, chiar și în situații de criză sau urgență⁴³.

Este adevărat că, dintre funcțiile analizate de economiști, juriștii au acceptat că rolul de bază al banilor este acela de mediu universal de schimb, însă, ca regulă, au tratat cu reticență teoria societară asupra banilor și nu au acceptat optica economiștilor conform căreia „orice funcționează ca bani sunt bani”. Spre exemplu, conturile bancare nu sunt bani *per se*, ci sunt legate de creanțe. În mod similar, din reglementarea cambiilor⁴⁴ înțelegem că acestea nu sunt bani, ci sunt titluri de valoare prin care trăgătorul dă ordin trasului să plătească beneficiarului o sumă de bani, la scadența și locul stabilite⁴⁵. La fel, nici cecurile⁴⁶ nu sunt bani, ci sunt tot titluri de valoare prin care trăgătorul dă ordin unei bănci (în calitate de tras) să plătească o sumă de bani beneficiarului⁴⁷.

Mai mult decât atât, conceptul de „mijloc legal de plată” își regăsește definiția în art. 16 (cu același titlu marginal) din Statutul Băncii Naționale a României⁴⁸, astfel: „*Bancnotele și monedele emise și neretrase din circulație de către Banca Națională a României reprezintă însemne monetare care trebuie acceptate la valoarea nominală pentru plata tuturor obligațiilor publice și private*”, ceea ce în literatura juridică străină și în legislația anumitor state este desemnat prin noțiunea de *legal tender*.

Așa fiind, analiza noastră este întretinută și de faptul că, prin urmărirea principalelor texte de lege în care se regăsește noțiunea de „bani” în izvoarele

---

⁴¹ Uniform Commercial Code, [Online] la <https://www.law.cornell.edu/ucc/1/1-201>, accesat la 10.12.2019.

⁴² F.A. Mann, *op. cit.*, p. 18.

⁴³ *Idem*, p. 20.

⁴⁴ Legea nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, publicată în M. Of. nr. 100 din 01.05.1934, cu modificările și completările ulterioare.

⁴⁵ C.T. Ungureanu, *Dreptul comerțului internațional*, Editura Hamangiu, București, 2018, p. 272.

⁴⁶ Legea nr. 59/1934 asupra cecului, publicată în M. Of. nr. 100 din 01.05.1934, cu modificările și completările ulterioare.

⁴⁷ C.T. Ungureanu, *Dreptul comerțului (...)*, p. 280.

⁴⁸ Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, publicată în M. Of., Partea I, nr. 582 din 30.06.2004.

dreptului național, se pot sistematiza două concepții: „banii sunt bunuri” contra „banii nu sunt bunuri”.

Definirea banilor nu a constituit o preocupare pentru legiuitorul fundamental, Constituția României⁴⁹ făcând referire, în art. 137, cu titlul marginal „Sistemul financiar”, în alin. 1(2), doar la faptul că moneda națională este leul, iar subdiviziunea sa este banul, precum și că „În condițiile aderării la Uniunea Europeană, prin lege organică se poate recunoaște circulația și înlocuirea monedei naționale cu aceea a Uniunii Europene”.

Însă, în mod surprinzător, nici legiuitorul civil nu a fost mai preocupat de acest subiect, având o viziune relativ lipsită de coerență în privința banilor: în anumite ipoteze îi privește similar bunurilor⁵⁰, în timp ce în altele le conferă un tratament distinct față de cel al bunurilor. Spre exemplu, în materia cvasiuzufructului, banii sunt incluși în enumerarea bunurilor consumptibile alături de grâne și băuturi⁵¹; în materia arvunei confirmatorii, banii generează aceleași efecte ca bunurile fungibile⁵²; obiectul împrumutului de consumație este reprezentat de sume de bani „sau alte asemenea bunuri fungibile și consumptibile prin

⁴⁹ Constituția României, așa cum a fost modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, republicată de Consiliul Legislativ, cu reactualizarea denumirilor și dându-se textelor o nouă numerotare, în forma inițială, a fost adoptată în ședința Adunării Constituante din 21 noiembrie 1991 și a intrat în vigoare în urma aprobării ei prin referendumul național din 8 decembrie 1991. Legea de revizuire a Constituției României a fost aprobată prin referendumul național din 18-19 octombrie 2003 și a intrat în vigoare la data de 29 octombrie 2003, data publicării în M. Of. a Hotărârii Curții Constituționale nr. 3 din 22 octombrie 2003 pentru confirmarea rezultatului referendumului național din 18-19 octombrie 2003 privind Legea de revizuire a Constituției României.

⁵⁰ Pentru o analiză pe larg a modului imperfect în care criteriile de clasificare a bunurilor se aplică banilor (sub imperiul vechiului Cod civil), a se vedea R.I. Motica, L. Bercea, *op. cit.*, din care redăm următorul paragraf: „Dincolo de faptul că unele dintre criteriile de clasificare a bunurilor sunt în sine criticabile, nici una dintre aceste caracterizări nu poate fi absolutizată în cazul banilor; dimpotrivă, dificultăți serioase se evidențiază când moneda este supusă categorizărilor ordinare din dreptul civil. Varietatea formelor monetare ale prezentului este cea care repune în discuție calificările doctrinei: corporalitatea istorică a monedei și-a pierdut caracterul absolut; banii nu sunt, întotdeauna, un bun generic; consumptibilitatea lor este incertă; fungibilitatea lor este limitată”.

⁵¹ Art. 712 din Codul civil: „Cvasiuzufructul. Dacă uzufructul cuprinde, printre altele, și bunuri consumptibile, cum ar fi bani, grâne, băuturi, uzufructuarul are dreptul de a dispune de ele, însă cu obligația de a restitui bunuri de aceeași cantitate, calitate și valoare sau, la alegerea proprietarului, contravaloarea lor la data stingerii uzufructului”.

⁵² Art. 1.544 din Codul civil: „Arvuna confirmatorie. (1) Dacă, la momentul încheierii contractului, o parte dă celeilalte, cu titlu de arvună, o sumă de bani sau alte bunuri fungibile, în caz de executare arvuna trebuie imputată asupra prestației datorate sau, după caz, restituită”.

natura lor”⁵³; în timp ce la împrumutul cu dobândă obligația de plată este „a unei sume de bani ori a altor bunuri de gen”⁵⁴.

Cu toate acestea, alte dispoziții din legislația civilă conferă tratament diferit banilor și bunurilor. Spre exemplu, debitorul obligat să dea bunuri de gen poate alege bunurile, însă este liberat doar atunci când predă bunuri de calitate cel puțin medie⁵⁵, în timp ce debitorul obligat să dea o sumă de bani este liberat prin remiterea sumei nominale datorate⁵⁶; în cazul bunurilor mobile corporale, publicitatea gajului se realizează fie prin deposedarea debitorului, fie prin înscrierea gajului la arhivă, în timp ce publicitatea gajului asupra sumelor de bani se realizează numai prin deținerea acestora.

Fără a detalia excesiv și pentru a nu pierde din vedere scopul prezentului studiu, precizăm că aceeași tendință de a pendula între includerea banilor în categoria bunurilor și excluderea banilor din categoria bunurilor poate fi observată și în alte acte normative din spațiul național, spre exemplu, în Codul de procedură civilă⁵⁷, în Codul penal⁵⁸, în Codul de procedură penală⁵⁹ sau în Codul de procedură fiscală⁶⁰.

---

⁵³ Art. 2.158 din Codul civil: „Noțiune. Capacitate. (1) *Împrumutul de consumație este contractul prin care împrumutătorul remite împrumutatului o sumă de bani sau alte asemenea bunuri fungibile și consumptibile prin natura lor, iar împrumutatul se obligă să restituie după o anumită perioadă de timp aceeași sumă de bani sau cantitate de bunuri de aceeași natură și calitate*”.

⁵⁴ Art. 2.167 din Codul civil: „Domeniul de aplicare. *Dispozițiile referitoare la împrumutul cu dobândă sunt aplicabile, în mod corespunzător, ori de câte ori, în temeiul unui contract, se naște și o obligație de plată, cu termen, a unei sume de bani ori a altor bunuri de gen, în măsura în care nu există reguli particulare privind validitatea și executarea acelei obligații*”.

⁵⁵ Art. 1.486 din Codul civil: „Obligația de a da bunuri de gen. *Dacă obligația are ca obiect bunuri de gen, debitorul are dreptul să aleagă bunurile ce vor fi predate. El nu este însă liberat decât prin predarea unor bunuri de calitate cel puțin medie*”.

⁵⁶ Art. 1.488 din Codul civil: „Obligația de a da o sumă de bani. (1) *Debitorul unei sume de bani este liberat prin remiterea către creditor a sumei nominale datorate*”.

⁵⁷ Art. 275 „Formalitatea „bun și aprobat” (1) *Înscrisul sub semnătură privată, prin care o singură parte se obligă către o alta să îi plătească o sumă de bani sau o cantitate de bunuri fungibile, trebuie să fie în întregime scris cu mâna celui care îl subscrie sau cel puțin ca, în afară de semnătură, să fie scris cu mâna sa „bun și aprobat pentru...”, cu arătarea în litere a sumei sau a cantității datorate*”.

Art. 539 „Încheieri pentru eliberarea unor bunuri (1) *Cererea de eliberare privind sumele de bani sau alte valori ori titluri, consemnate, precum și orice alte bunuri, păstrate la instanță ori aflate în depozitul altuia, după caz, în legătură cu un proces, se introduce de persoana îndreptățită la instanța care a dispus acea măsură*”.

Art. 660 „Îndatorirea terților de a da informații (1) *La cererea executorului judecătoresc, cei care datorează sume de bani debitorului urmărit ori dețin bunuri ale acestuia supuse urmăririi, potrivit legii, au datoria să comunice în scris toate informațiile necesare pentru efectuarea executării*”.

Art. 781 „Obiectul popririi (1) *Sunt supuse urmăririi silite prin poprire sumele de bani, titlurile de valoare sau alte bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului ori*

Astfel, devine evident că sensul noțiunii de „bani” variază în funcție de context și trebuie analizat în fiecare caz concret. În drept, funcțiile economice ale banilor se traduc ca fiind acelea de instrument de evaluare, de mijloc (dinamic) de plată și obiect (static, de rezervă) al proprietății⁶¹. În particular în dreptul românesc, acest rol al banilor poate fi susținut de prevederile legale în materia

---

deținute în numele său de o a treia persoană sau pe care aceasta din urmă i le va datora în viitor, în temeiul unor raporturi juridice existente”.

⁵⁸ Art. 112 „Confiscarea specială (3) În cazurile prevăzute în alin. 1(1) lit. b) și lit. c), dacă bunurile nu pot fi confiscate, întrucât nu aparțin infractorului, iar persoana căreia îi aparțin nu a cunoscut scopul folosirii lor, se va confisca echivalentul în bani al acestora, cu aplicarea dispozițiilor alin. 1(2)”.

Art. 112[^]1 „Confiscarea extinsă (4) Prin bunuri, conform prezentului articol, se înțelege și sumele de bani”.

Art. 247 „Exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile (1) Fapta creditorului care, cu ocazia dării cu împrumut de bani sau bunuri, profitând de starea de vădită vulnerabilitate a debitorului, (...) îl face să constituie sau să transmită, pentru sine sau pentru altul, un drept real ori de creanță de valoare vădit disproporționată față de această prestație se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani”.

Art. 290 „Darea de mită (4) Banii, valorile sau orice alte bunuri date se restituie persoanei care le-a dat, dacă acestea au fost date în cazul prevăzut în alin. 1(2) sau date după denunțul prevăzut în alin. 1(3)”.

Art. 386 „Coruperea alegătorilor (1) Oferirea sau darea de bani, de bunuri ori de alte foloase în scopul determinării alegătorului să voteze sau să nu voteze o anumită listă de candidați ori un anumit candidat se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani și interzicerea exercitării unor drepturi”.

⁵⁹ Art. 217 „Conținutul cauțiunii (1) Consemnarea cauțiunii se face pe numele inculpatului, prin depunerea unei sume de bani determinate la dispoziția organului judiciar ori prin constituirea unei garanții reale, mobiliare ori imobiliare, în limita unei sume de bani determinate, în favoarea aceluiași organ judiciar”.

Art. 252 „Procedura sechestrului (1) Organul care procedează la aplicarea sechestrului este obligat să identifice și să evalueze bunurile sechestrate, putând recurge, dacă este cazul, la evaluatori sau experți. (2) Bunurile perisabile, obiectele din metale sau pietre prețioase, mijloacele de plată străine, titlurile de valoare interne, obiectele de artă și de muzeu, colecțiile de valoare, precum și sumele de bani care fac obiectul sechestrului vor fi ridicate în mod obligatoriu”.

⁶⁰ Art. 236 „Executarea silită a sumelor ce se cuvin debitorilor (1) Sunt supuse executării silite prin poprire orice sume urmăribile reprezentând venituri și disponibilități bănești în lei și în valută, titluri de valoare sau alte bunuri mobile necorporale, deținute și/sau datorate, cu orice titlu, debitorului de către terțe persoane sau pe care aceștia le vor datora și/sau deține în viitor în temeiul unor raporturi juridice existente”.

Art. 240 „Custodele (2) În cazul în care bunurile sechestrate constau în sume de bani în lei sau în valută, (...) acestea se ridică și se depun, în termen de 48 de ore de la sechestrare, la unitățile specializate. Bunurile care constau în sume de bani în lei, (...) pot fi depozitate de organul de executare silită sau de executorul fiscal, după caz, în termen de 48 de ore de la sechestrare, și la unitățile teritoriale ale Trezoreriei Statului, care au calitatea de depozitar al acestora”.

⁶¹ Lucian Bercea, *op. cit.*

patrimoniului, întrucât art. 31 C. civ. statuează că „Orice persoană fizică sau persoană juridică este titulară a unui patrimoniu care include toate drepturile și datoriile ce pot fi evaluate în bani și aparțin acesteia”.

În lipsa recunoașterii legislative a unei categorii juridice autonome, apreciem că banii ar putea constitui o categorie de bunuri *sui generis*, întrucât trebuie să se supună următoarelor două principii fundamentale⁶²: convertibilitate universală – utilizând banii, orice se poate transforma în orice, bunurile în servicii, serviciile în alte servicii etc. – și încredere universală – având banii ca intermediar, orice tranzacție devine posibilă, deoarece valoarea extrinsecă a acestora este garantată de instituția emitentă. Încrederea este materia primă din care sunt făcute toate tipurile de bani, mai ales după ce a fost abandonată ideea că banii trebuie să fie acoperiți de aur, iar statele au transformat moneda în una fiduciară (din lat. *fiducia*, încredere), spunând parcă: „Ai încredere în mine, eu sunt un stat, uite câte terenuri am și câte construcții sunt ridicate pe ele, sigur că vei accepta această bucată de hârtie...”⁶³.

6. Scurte concluzii

În acest studiu, am pornit de la premisa că este necesară operarea unei distincții între banii în formă concretă și conceptul abstract de bani⁶⁴. În privința primei noțiuni, ne-am întrebat care sunt caracteristicile care califică un lucru ca fiind bani. Referitor la al doilea concept, am căutat să determinăm care este natura intrinsecă a fenomenului descris prin cuvântul „bani”. Ideea că, în baza naturii lor intrinseci, banii sunt putere abstractă de cumpărare, deși nu a fost la adăpost de critici, a ajuns să fie acceptată pe scară largă de juriștii germani și îmbrățișată și de Lordul Macmillan, care a afirmat că banii sunt „*putere de cumpărare în raport de bunuri*”⁶⁵.

„(...) și banii răspund la toate”⁶⁶. Cugetarea Ecleziastului, cuprinsă în Vechiul Testament, disonantă față de restul Bibliei, pare să rămână adevărată și astăzi, însă, deși „răspund la toate”, nu răspund tocmai întrebării (acum tautologice) „Ce sunt banii?”.

Lato sensu, banii nu înseamnă doar monede și bancnote, ci reprezintă orice sunt dispuși oamenii să utilizeze pentru a arăta valoarea altor lucruri, cu scopul de a face schimb de bunuri și servicii. *Stricto sensu*, din punct de vedere juridic, banii exced concepției tradiționale a bunurilor, pentru că se bucură de o fungibilitate aproape absolută (convertibilitate universală), fiind deopotrivă mijloc de plată și instrument de evaluare.

---

⁶² Yuval Noah Harari, *op. cit.*, p. 161.

⁶³ Stewart Cowley, *op. cit.*, p. 127.

⁶⁴ Frederick Alexander Mann, *op. cit.*, p. 5.

⁶⁵ *Idem*, p. 26.

⁶⁶ Ecleziastul 10:19, versiunea în română [Online] la <http://www.bibliaortodoxa.ro/carte.php?id=18&cap=10>, accesat la 09.12.2019. Versiunile mai vechi în română au formularea „(...) iar argintul le dă pe toate”, [Online] la <https://www.bible.com/ro/bible/191/ECC.10.VDC>, accesat la 10.12.2019.